

Представництво та довіреність

лекція

ПЛАН

1. Поняття, види та підстави представництва.
2. Суб'єктний склад правовідносин представництва та повноваження представника. Представництво з перевищенням повноважень: поняття та правові наслідки.
3. Поняття та види довіреності. Умови її чинності.
4. Форма довіреності.
5. Поняття передоручення.
6. Припинення довіреності: підстави та правові наслідки.

Поняття та підстави представництва

Представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені іншої сторони, яку вона представляє (ч.1 ст.237 ЦК).

Підстави виникнення представництва (ч.3 ст.237 ЦК):

- 1) **адміністративний акт** – акт уповноваженого державного органу чи органу місцевого самоуправління, який наділяє інших осіб повноваженнями представника;
- 2) **закон** – пряма вказівка закону для виникнення повноважень однієї особи бути представником іншої (ст.242 ЦК);
- 3) **договір** – волевиявлення особи, яку представляють, про надання повноважень представникові, яке виражене у договорі або в довіреності.

Види представництва

1) **обов'язкове:**

- законне (ст.242 ЦК);
- на підставі адміністративного акту;
- на підставі установчого документу юридичної особи.

2) **добровільне:**

- на підставі договору (комерційне (ст.243 ЦК));
- за довіреністю (ст.244 ЦК).

Стаття 243. Комерційне представництво

1. **Комерційним представником** є особа, яка постійно та самостійно виступає представником підприємців при укладенні ними договорів у сфері підприємницької діяльності.

2. Комерційне представництво одночасно кількох сторін правочину допускається за згодою цих сторін та в інших випадках, встановлених законом.

3. **Повноваження** комерційного представника можуть бути підтвержені **письмовим договором** між ним та особою, яку він представляє, **або довіреністю**.

4. Особливості комерційного представництва в окремих сферах підприємницької діяльності встановлюються законом.

Суб'єктний склад правовідносин представництва

- 1) **особа, яку представляють** – трансмітент, довіритель;
- 2) **особа, яка представляє іншу особу** – представник, трансмісар, повірений;
- 3) **третя особа.**

Повноваження представника

Повноваження представника (ст.238 ЦК):

1. Представник **може** бути уповноважений на вчинення **лише тих правочинів, право на вчинення яких має особа, яку він представляє.**
2. Представник **не може вчиняти** правочин, який відповідно до його змісту може бути вчинений **лише особисто тією особою, яку він представляє.**
3. Представник **не може** вчиняти правочин від імені особи, яку він представляє, **у своїх інтересах або в інтересах іншої особи, представником якої він одночасно є, за винятком комерційного представництва, а також щодо інших осіб, встановлених законом.**

Представництво з перевищенням повноважень (ст.241 ЦК)

1. Правочин, вчинений представником з перевищенням повноважень, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє, лише у **разі наступного схвалення правочину** цією особою.

Правочин вважається схваленим зокрема у разі, якщо особа, яку він представляє, вчинила дії, що свідчать про прийняття його до виконання.

2. **Наступне схвалення правочину** особою, яку представляють, створює, змінює і припиняє цивільні права та обов'язки з моменту вчинення цього правочину.

Представництво за довіреністю

Довіреністю є письмовий документ, що видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами. Довіреність на вчинення правочину представником може бути надана особою, яку представляють (довірителем), безпосередньо третій особі (ч.3 ст.244 ЦК).

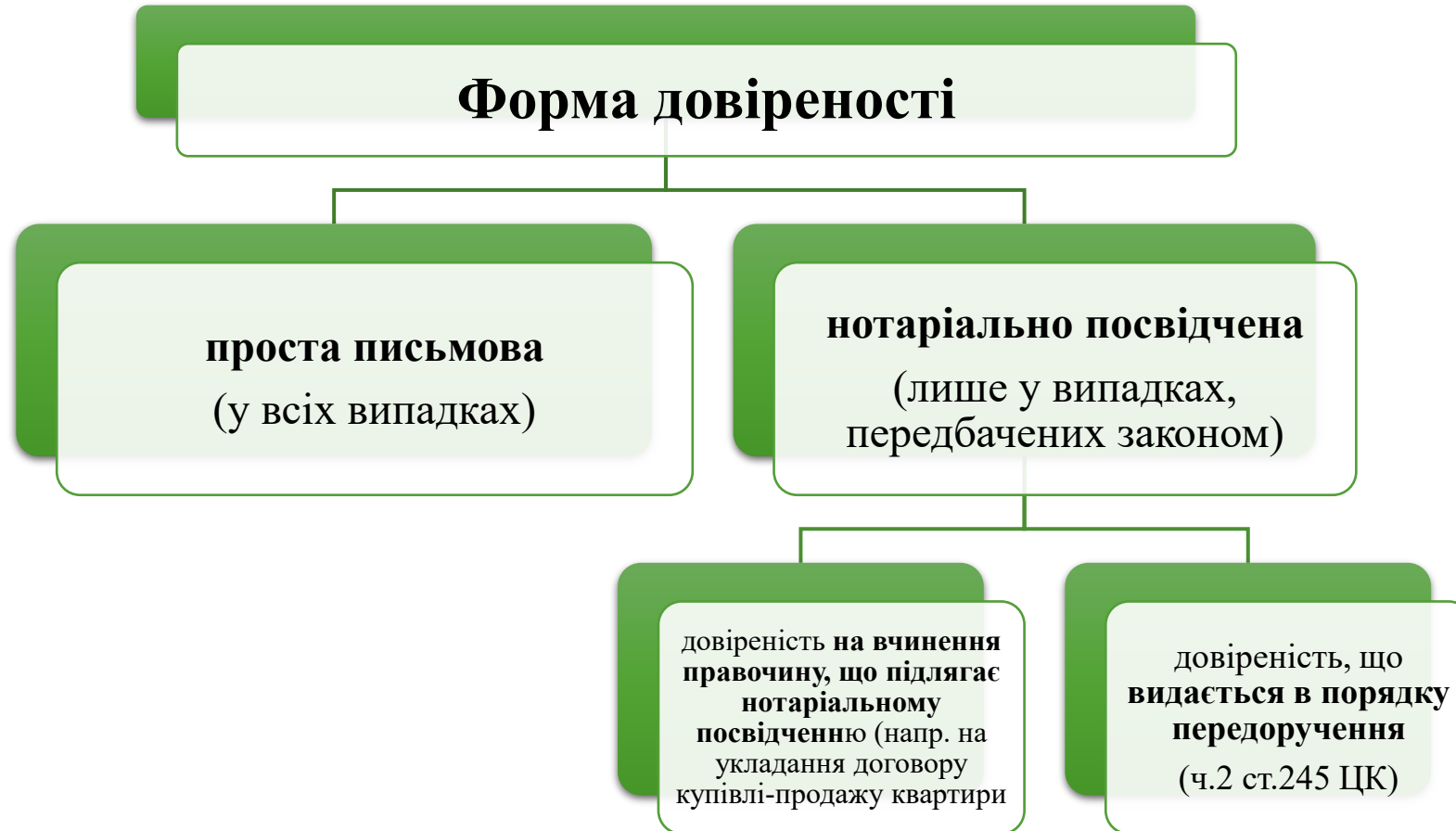
Види довіреностей:

1. Залежно від обсягу повноважень повіреного:
  - а) *загальна*;
  - б) *разова*;
  - в) *спеціальна*.
2. Залежно від можливості довірителя відкликати довіреність (ч.1 ст.249 ЦК):
  - а) *відклична*;
  - б) *безвідклична*.
3. Залежно від строку дії довіреності (ст.247 ЦК):
  - а) довіреність *із визначенням строку дії*;
  - б) довіреність *без визначення строку дії*.
4. Залежно від можливості представника щодо передачі повноважень за довіреністю іншій особі (ст.240 ЦК):
  - а) *основна* довіреність;
  - б) довіреність, видана *в порядку передоручення*.

Стаття 245. Форма довіреності

1. Форма довіреності повинна **відповідати формі, в якій** відповідно до закону **має вчинятися правочин.**
2. Довіреність, що видається **у порядку передоручення, підлягає нотаріальному посвідченню**, крім випадків, встановлених частиною четвертою цієї статті.
3. Довіреність **військовослужбовця** або іншої особи, **яка перебуває на лікуванні у госпіталі, санаторії та іншому військово-лікувальному закладі**, може бути посвідчена начальником цього закладу, його заступником з медичної частини, старшим або черговим лікарем.
Довіреність **військовослужбовця**, а в пунктах дислокації військової частини, з'єднання, установи, військово-навчального закладу, де немає нотаріуса чи органу, що вчиняє нотаріальні дії, також довіреність **працівника, члена його сім'ї і члена сім'ї військовослужбовця** може бути посвідчена командиром (начальником) цих частини, з'єднання, установи або закладу.
Довіреність **особи, яка тримається в установі виконання покарань чи слідчому ізоляторі**, може бути посвідчена начальником установи виконання покарань чи слідчого ізолятора.
- Довіреність **особи, яка проживає у населеному пункті, де немає нотаріусів**, може бути посвідчена уповноваженою на це посадовою особою органу місцевого самоврядування, крім довіреностей на право розпорядження нерухомим майном, довіреностей на управління і розпорядження корпоративними правами та довіреностей на користування і розпорядження транспортними засобами.
Довіреність **суб'єкта права на безоплатну вторинну правову допомогу**, за зверненням якого прийнято рішення про надання такої допомоги, може бути посвідчена посадовою особою органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги.
- Довіреності, посвідчені зазначеними посадовими особами, **прирівнюються до нотаріально посвідчених.**
4. **Довіреність на одержання заробітної плати, стипендії, пенсії, аліментів, інших платежів та поштової кореспонденції** (поштових переказів, посилок тощо) може бути посвідчена посадовою особою організації, в якій довіритель працює, навчається, перебуває на стаціонарному лікуванні, або за місцем його проживання.
5. **Довіреність на право участі та голосування на загальних зборах**, видана фізичною особою, посвідчується у порядку, визначеному законодавством.

Форма довіреності

Стаття 240. Передоручення

1. Представник зобов'язаний вчиняти правочин за наданими йому повноваженнями **особисто**. Він може передати своє повноваження частково або в повному обсязі іншій особі, якщо це встановлено **договором або законом** між особою, яку представляють, і представником, або **якщо представник був вимушений до цього** з метою охорони інтересів особи, яку він представляє.

2. **Представник**, який передав своє повноваження іншій особі, повинен повідомити про це особу, яку він представляє, та надати їй **необхідні відомості** про особу, якій передані відповідні повноваження (замісника). Невиконання цього обов'язку покладає на особу, яка передала повноваження, відповідальність за дії замісника як за свої власні.

3. Правочин, вчинений замісником, створює, змінює, припиняє цивільні права та обов'язки особи, яку він представляє.

Підстави припинення представництва за довіреністю (ст.248 ЦК)

- 1) закінчення строку довіреності (ст.247 ЦК);
- 2) скасування довіреності особою, яка її видала (ст.249 ЦК);
- 3) відмови представника від вчинення дій, що були визначені довіреністю (ст.250 ЦК);
- 4) припинення юридичної особи, яка видала довіреність;
- 5) припинення юридичної особи, якій видана довіреність;
- 6) смерті особи, яка видала довіреність, оголошення її померлою, визнання її недієздатною або безвісно відсутньою, обмеження її цивільної дієздатності.

У разі смерті особи, яка видала довіреність, представник зберігає своє повноваження за довіреністю для ведення невідкладних справ або таких дій, невиконання яких може призвести до виникнення збитків;

- 7) смерті особи, якій видана довіреність, оголошення її померлою, визнання її недієздатною або безвісно відсутньою, обмеження її цивільної дієздатності.

З припиненням представництва за довіреністю **втрачає чинність передоручення** (ч.2 ст.248 ЦК).

У разі припинення представництва за довіреністю **представник зобов'язаний негайно повернути довіреність** (ч.3 ст.248 ЦК).

Стаття 249. Скасування довіреності

1. **Особа, яка видала довіреність, за винятком безвідкличної довіреності, може в будь-який час скасувати довіреність або передоручення. Відмова від цього права є нікчемною.**

2. **Особа, яка видала довіреність і згодом скасувала її, повинна негайно повідомити про це представника, а також відомих їй третіх осіб, для представництва перед якими була видана довіреність.**

3. **Права та обов'язки щодо третіх осіб, що виникли внаслідок вчинення правочину представником до того, як він довідався або міг довідатися про скасування довіреності, зберігають чинність для особи, яка видала довіреність, та її правонаступників.** Це правило не застосовується, якщо третя особа знала або могла знати, що дія довіреності припинилася.

4. **Законом може бути встановлено право особи видавати безвідкличні довіреності на певний час.** Безвідклична довіреність з корпоративних прав видається відповідно до закону, що регулює діяльність відповідних господарських товариств.

Стаття 250. Відмова представника від вчинення дій, які були визначені довіреністю

- 1. Представник має право відмовитися від вчинення дій, які були визначені довіреністю.**
- 2. Представник зобов'язаний негайно повідомити особу, яку він представляє, про відмову від вчинення дій, які були визначені довіреністю.**
- 3. Представник не може відмовитися від вчинення дій, які були визначені довіреністю, якщо ці дії були невідкладними або такими, що спрямовані на запобігання завданню збитків особі, яку він представляє, чи іншим особам.**
- 4. Представник відповідає перед особою, яка видала довіреність, за завдані їй збитки у разі недодержання ним вимог, встановлених частинами другою та третьою цієї статті.**